

۱۳. عنوان کتاب: شاخص‌های راهبردی امنیت در جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر شاخص‌های فرهنگی،

اجتماعی و سیاسی

درباره کتاب: سنجش و برآورد وضعیت امنیت ملی کشور یکی از ضرورت‌های مدیریت نظام امنیتی کشور است. بر این اساس مرکز بررسی‌های راهبردی ریاست جمهوری سفارش تحقیقی با عنوان «شاخص‌های راهبردی امنیت در جمهوری اسلامی ایران (با تأکید بر شاخص‌های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی)» را به مرکز مطالعات جامعه و امنیت پژوهشگاه داد. تحقیق مذکور، اجرا و گزارش تحقیق آن به صورت کتاب تقدیم می‌شود. تحقیق با هدف شناخت زیرساخت‌های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی امنیت ملی اجرا شد که از رویکردهای نوین در حوزه امنیت پژوهی در جهان و ایران است. تحقیق توسط آقایان دکتر سعید مجردی و دکتر علیرضا مهنیان انجام شد و نظارت آن نیز توسط دستگاه سفارش‌دهنده، انجام و به تأیید رسید.

اهمیت و ضرورت تدوین این اثر

۱. یکی از مهمترین ابعادی که در چشم‌انداز ۱۴۰۴ کشور مطرح شده است، امنیت پایدار مبتنی بر پیوستگی مردم و حکومت است. این رویکرد، رویکردی نرم افزاری است که طراحی مدل اجرایی آن و متعاقباً تدوین شاخص‌هایش از پیچیدگی خاصی برخوردار است و بدون تحقیقات علمی، شاخص‌های مزبور را نمی‌توان به نحو بهینه طراحی نمود.

۲. کشور ما فاقد یک مدل بومی برای سیاست‌گذاری و تحقق امنیت است و در مراکز علمی عمدتاً چارچوب‌های تئوریک با رویکردی غربی حاکم است. بدیهی است در چنین فضایی، طراحی شاخص‌ها نیز مبتنی بر مدل‌های غربی خواهد بود در حالی که ما نیازمند تدوین مدل اسلامی - ایرانی و علمی برای امنیت و متعاقباً تدوین شاخص‌هایی متناسب با مدل مزبور هستیم.

۳. دهه چهارم انقلاب اسلامی از سوی مقام معظم رهبری به عنوان دهه عدالت و پیشرفت عنوان شده است و معظم له امر فرموده‌اند که الگویی اسلامی، ایرانی برای پیشرفت تدوین و طراحی شود. ایشان الگوهای توسعه را که عمدتاً ناظر بر پیشرفت اقتصادی، علمی و فرهنگی است، ناکافی و نامناسب ارزیابی کرده‌اند. بنابراین اهمیت سایر مؤلفه‌های پیشرفت که عمدتاً بر مؤلفه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی تأکید دارد، بیشتر می‌شود و روشن است که لازمه امنیت پایدار، بسترسازی مناسب در امور فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و اجتماعی است و در کنار آن، اعمال قدرت و اقتدار نظام سیاسی برای مقابله با ناامنی‌ها و اعاده امنیت مطرح است. به خصوص با توجه به رویکرد جدید دشمنان کشور برای براندازی نرم، مهمترین مؤلفه‌هایی که بیشترین تهدیدات دراز مدت امنیتی را برای کشور ایجاد می‌کند، مؤلفه‌های فرهنگی - سیاسی است و این تحقیق ناظر بر این موضوع است.

۴. پژوهش‌هایی که تاکنون در حوزه امنیت انجام شده است یا آن قدر کاربردی بوده و توسط دستگاه‌های اجرایی به انجام رسیده است که اطمینان لازم به آنها برای راهبری کل جامعه وجود ندارد و یا آنکه صرفاً علمی و آکادمیک بوده است و با واقعیت‌های اجرایی و عینی کشور ما فاصله زیادی دارد؛ در هر ۲ مورد نیز رویکرد اسلامی و ایرانی به مقوله امنیت ضعیف بوده است.

سابقه تدوین شاخص‌های امنیتی: در رابطه با تدوین شاخص‌های امنیتی، پژوهش منسجم و مستقلی تاکنون انجام نشده است، لیکن

برخی از پژوهش‌های مرتبط را می‌توان به شرح زیر برشمرد:

الف. طرح جامع مطالعات امنیت اجتماعی از سال ۸۵ تاکنون در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی توسط گروه پژوهشی جامعه و امنیت در حال اجرا است و تاکنون پژوهش‌های زیر در چارچوب طرح مزبور به انجام رسیده است:

- امنیت اجتماعی؛ مفاهیم، مؤلفه‌ها و نظریه‌ها؛

- امنیت اجتماعی از دیدگاه اسلام؛

- بررسی پیامدهای فرهنگی - اجتماعی کاربرد اینترنت بر امنیت اجتماعی در ایران و ارائه راهبرد؛

- فرهنگ توصیفی اصطلاحات امنیت؛

- تحلیل جامعه‌شناختی امنیت در ایران (با تأکید بر رویکرد تاریخی)؛

- ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های امنیت جامعه در ایران؛

- تحلیل بحران‌های مؤثر بر امنیت اجتماعی ایران از سال ۱۳۶۷ تا ۱۳۸۶ - عوامل، روندها و تجربه‌ها؛

ب. پژوهشکده مطالعات راهبردی در طول ده سال گذشته تحقیقات و مقالات متعددی منتشر کرده است.

ج. باری، بوزان: مردم، دولت‌ها و هراس. مترجم: ناشر؛ تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی، ۱۳۸۷.

د. کوین، کلمنتس: «به سوی جامعه‌شناسی امنیت»؛ مترجم: محمدعلی قاسمی، فصلنامه مطالعات راهبردی، (تابستان) ۱۳۸۴.

ه. جمعی از نویسندگان: مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی (جلد اول)؛ تهران: معاونت اجتماعی ناجا، ۱۳۸۴.

و. جمعی از نویسندگان: مجموعه مقالات همایش اجتماعی (جلد دوم)؛ تهران: معاونت اجتماعی ناجا، ۱۳۸۴.

ز. اصغر افتخاری و دیگران: قدرت نرم: فرهنگ و امنیت؛ تهران: دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۸۷.

هدف از نگارش کتاب حاضر

هدف ارائه شاخص‌هایی برای پایش، ارزیابی و کنترل راهبردی امنیت در ابعاد فرهنگی، اجتماعی و سیاسی در کشور با تأکید بر مؤلفه‌های اسلامی و بومی است.

تذکر مهم: حوزه این اثر، امنیت در ابعاد نرم‌افزاری است که عمدتاً در حوزه‌های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی معنا می‌یابد و جزیی از امنیت ملی محسوب می‌گردد. امنیت ملی به دو حوزه اصلی دفاع و امنیت تقسیم می‌شود. حوزه دفاع مرتبط با تهدیدات خارجی و دفاع از استقلال و تمامیت ارضی در مقابل دشمنان خارجی و سایر کشورهاست. لیکن حوزه امنیت در این ابعاد قابل احصاء است: امنیت عمومی (امنیت سلبی): دفاع و پاسداری از حاکمیت، حکومت و جان و مال و رفاه مردم در مقابل تهدیدات داخلی و اغتشاش و آشوب و جرائم.